

**LATİFE TEKİN'İN
UNUTMA BAHÇESİ ROMANINDA
UNUTMA- BELLEK- KİMLİK BAĞLANTISI**

Memory- Identity- Remembrance relationship-
in Latife Tekin's *Garden of Forgetting*

Aylin Atilla

Ege Üniversitesi

Özet: Latife Tekin'in 2004 yılında yayınladığı *Unutma Bahçesi*; geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki ilişkinin dönüşüme uğradığı çağımızın yüksek tempolu günlük hayatını yakalama kaygımız yanında, zamanın bu hızlı akışında nerede bulunduğumuzu değerlendirebilmek için anılara tutunma gereksinimimizi dile getiren bir roman. *Unutma Bahçesi*'ni, anımsanma ile unutma diyalektiğinin bir parçası ve kaynağı olarak bellek ve bunun kimlikle vazgeçilmez bağlantısını sorgulayan katmanlı bir roman olarak okumak mümkün. Bu yazının amacı, Latife Tekin'in romanda tartıştığı hatırlama, unutma, bellek ve kimlik konularını ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini irdelemektir. Alegorik bir roman olan *Unutma Bahçesi*; kendine özgü kuralları, başkaldırıları ve güç savaşlarıyla 'geçmiş'ten kopuk bir dünya modeli sunarken, roman karakterleri aracılığıyla, unutma ya da buna direnme, belleği tazeleme ya da silme, kimliği inkâr ya da kabul, düzene uyma ya da başkaldırma gibi çelişkileriyle, var olma sancıları içindeki modern insanın yazgısını evrensel bir dille anlatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bellek-Kimlik-Hatırlama ve mekan ilişkisi- Latife Tekin-*Unutma Bahçesi*

Abstract: Latife Tekin's *Garden of Forgetting* (2004), is an allegorical novel

which questions memory, forgetting and identity connections in terms of both group dynamics and personal struggle to achieve self-integration in a society. The novel collects individuals who have different stories in life but a common goal to come together in the garden: they want to escape from the burden of the past. On the contrary, it becomes clear day by day that these people can never manage to forget, yet as they retell their past experiences by calling them from the memory, they recognize that all are part of their identity. This paper aims to examine and exemplify the will to forget and on the other hand the inseparable connection of memory and identity in the novel by the help of the theories of memory, remembrance and identity.

Key Words: Memory- Identity- Remembrance and space relationship- Latife Tekin- *Garden of Forgetting*

“Bomboş unutulabilir, unutmadan yanayım ben... Ama unuttukça insanın anıları çoğalıyor” (vii) diye başlıyor Latife Tekin’in 2004 yılında yayınlanan *Unutma Bahçesi* adlı romanı. Geçmişlerini “unutmak amacıyla bir araya toplanmış” (UB, 55)¹ roman karakterleri, belleklerini gerçek dünyada bırakmak istercesine, kendilerine “olmayan bir yerde” (UB, 230) uzak bir mekânda, geçmişsiz bir ütopya kurmak isterler. Aslında, bu kurguladıkları dünya “denizler içindeki durmuş zaman ülkesi”dir (UB, 262): anılardan kurtulma endişesi anı yaşamalarına engel teşkil eder. Geçmişin onlara kazandırdığı kimlikleri yadsımak hiçbir zaman özgürleştirmez, unutma bahçesindekileri. Unuttukları tek şey vardır, o da ancak anılarını paylaştıkları zaman kimliklerini gerçeğe dönüştürebilecekleridir.

Alegorik bir roman olan *Unutma Bahçesi*, kuralları, başkaldırıları, güç savaşları ve kadın-erkek ilişkileriyle ‘geçmiş’ten kopuk küçük bir dünya modeli yaratır. Öte yandan, roman karakterleri, unutma ya da buna direnme, belleği tazeleme ya da silme, kimliği yâdsıma ya da kabul etme, düzene uyma ya da başkaldırma gibi çelişkileriyle, kimliğini oluşturma sancıları içindeki modern insanın “varoluşun kesintisiz bir olmuşluktan başka bir şey olmadığı” (UB, 288) gerçeğiyle karşı karşıya olduğuna işaret ederler. Kurgu, olay ve karakterlerin ikinci planda kaldığı, unutma, hatırlama, bellek ve kimlik tartışmalarının yoğunluğuyla okuru sürükleyen, açık uçlu, felsefi bir roman, *Unutma Bahçesi*. Latife Tekin, Pelin Özer’le yaptığı uzun söyleşide şöyle diyor: “*Ormanda Ölüm Yokmuş*’tan da anlaşılacağı gibi, benim okurlara ilk 1. *Unutma Bahçesi*’nden yapılan alıntılar, makale boyunca (UB, sayfa numarası) şeklinde verilmiştir.

kitaplarımda olduğu gibi hikâye anlatmaya pek hevesim yok” (Özer, 2002: 158). Gerçekten de romanın yapısına, hikâye değil, yaşam öykülerini okurla pek de paylaşmak istemeyen karakterlerin diyalogları hâkim. Jale Parla, romanın ön plana çıkmayan hikâye yapısıyla ilgili şöyle demektedir,

Çehov’u anımsatan bir biçimde sıra dışı bir şeyler olacakmışçasına imalar serpiştirilmiş oraya buraya, ama bunların hiçbirini geliştirmez. Belki de deneyimli okurdan beklediği budur *Unutma Bahçesi*’nin, benzer anlatıları bu romanın sonuna gelene kadar unutmaması, romanı hemen bildiği bir formüle, ya da modele göre sınıflandıramaması. [Romanın sonunda] Tebessüm ... hikâyesini yarım bırakarak, sanki anlattıklarını hiç anlatmamış gibi, susar. Bu da belki yazarlığa, ya da yazıya özgü bir unutmama biçimidir. Çünkü bir önceki anlatısını unutamayan bir yazar, yenisine başlayamaz. (14)

Yine Jale Parla’ya göre, Latife Tekin’in önceki romanlarındaki “kolektif imgeler ve kişisel çağrışımlardan örülü, ritmik ve sürükleyici bir dilin yerine” *Unutma Bahçesi*’nde “duru, dingin, ama oldukça tedirgin bir dil gelmiş. Bu dilin zamanı şimdi, vurgusu tereddüt” (2004: 14). Bu tereddüdün kaynağı bir yandan unutmamayla birlikte yitirilecek olan yaşam öyküleri, öte yandan da bireysel öyküleri paylaşmaktan kaçınma çabası sanki. Andreas Huyssen, *Alacakaranlık Anıları: Bellek Yitimi Kültüründe Zamanı Belirlemek* adlı kitabında şöyle demektedir: “Her anımsama kopmaz biçimde geçmiş bir olaya ya da deneyime bağlı olsa bile, herhangi bir anımsama ediminin zamansal statüsü hep şimdidir, yoksa... geçmişin kendisi değil,” ve belleği oluşturan şeyin “geçmiş ile şimdi arasındaki bu çok ince yarı” olduğunu söyler ve ekler “bu yarı, belleği güçlü bir biçimde canlı kılar” (1999: 13). Unutmalar, tereddütler, sessizliklerle boşalan; hatırlamalar ve anlatılarla dolan bir yarıdır bu.

Nurdan Gürbilek’in *Ev Ödevi* kitabında belirttiği gibi, Tekin, daha sonraki romanlarında sıklıkla göreceğimiz, “dilsel çeşitliliğe; şimdiki zaman cümlelerine, ünlemli cümlelere, bitirilmeden öylece bırakılmış üç noktalı cümlelere, soru cümlelerine” ilk kez *Gece Dersleri*’nde yer vermiş (2004, 45). Gerçekten de Tekin’in son romanlarında - *Gümüşlük Akademisi*, *Ormanda Ölüm Yokmuş* ve *Unutma Bahçesi* - dilin ne kadar etkin kullanıldığını, olay örgüsünün ne kadar geri planda kaldığını fark etmemek mümkün değil. Teknik olarak yerleşik okuma alışkanlıklarını zorlayan, konu bağlamında ise tamamıyla düşünsel konulara eğilen

romanlar bunlar. *Unutma Bahçesi*, her ne kadar geleneksel bir şekilde, yani bir yabancı - bahçıvan Cömert'in - gelişiyi başlasa da, okurun beklentilerini roman ilerledikçe pek de karşılamıyor. Roman anlatıcısı, - adını ancak romanın ortalarında öğrendiğimiz - uzun yıllar gazetecilik yapmış olan Tebessüm. "Her şeyi unutup hayal meyal olsak hepimiz" (*UB*, 13) diye sözlerine başlasa da unutmaya karşı direnenlerden aslında. Tebessüm'ün amacı unutma bahçesinin felsefesine uygun: "Olup bitenleri, kolayca unutabileceğiniz hafiflikte anlatacağım size, üstünüzde bir ağırlık oluşmayacak" diyor (*UB*, 6-7).

Bahçeye gelip gidenlerden sonra dördüncü bahçıvan olan avcı Cömert, depremde her şeyini yitirmiş; diğerleri gibi o da yeni bir başlangıç yapmak istiyor. Unutma bahçesinin kurallarına direnen Cömert, geçmişini unutmak yerine dış dünyadan sırtlayıp geldiği bellek ve kimliğiyle, Şeref'in önderliğinde kurulmak istenen yenedünya modeline muhalif bir tavır sergiler: "Cömert Şeref'i vuracak, biliyorum bunu" (*UB*, 112), der Tebessüm; roman boyunca tüfek seslerini dinler dururuz, ama hikâye tamamlanmaz. Cömert her zaman bir tehdit unsuru oluştursa da onun başkaldırıları kurulmak istenen düzeni değiştirmeye yetmeyecektir. Geçmişini dillendirmenin, ona sahip çıkmak olduğunu bilen Cömert'in geçmişini unutmaya da hiç niyeti yoktur: "Bir sessizlik olduğunda varlığı silinecekmiş gibi telaşa kapılı[r]" (*UB*, 188).

Kültürel Bellek kitabının yazarı Jan Assman'a göre, bir grupta hatırlama kültürü neyi unutmamamız gerekir sorusuyla başlar ve bunu takiben grubun öz imgesini ve kimliğini belirlediği yerde "bellek toplulukları" oluşur (2001:34). Bu bellek toplulukları sayesinde geçmiş, hatırlanarak yeniden kurulur. Unutma bahçesinde böyle bir hatırlama kültüründen söz etmek mümkün değildir. Tebessüm'ün naif kaygıları doğrudur: "Dünyanın gelecekteki unutma merkezinde yaşayan ilk insanlar olduğumuzu unutursak peki? Sonra gelenler de unutursa, ...Kurulamaz o zaman, böyle bir tehlike var" der (*UB*, 55). Bellek, geçmiş olayları zaman ve mekânla birlikte depolar. Jan Assman'a göre "her bellek tekniğinin ilk aracı mekânlaştırmadır" (2001: 64). Yeni bir mekân ve düzende anıları korumak neredeyse imkânsızdır. Yabancı bir çevre ve bağlantı kurulamayan her şey unutmaya destekler (Assman, 2001: 220). Birey ya da toplum "geçmişini sadece bağlantı kurduğu ilişki çerçevesinde yeniden kurabiliyorsa, bu ilişki çerçevesinin dışında kalan her şeyi unutacaktır" (Assman, 2001: 40). Belleğin öznesi bireydir ama varlığını ancak sürekli bir iletişim halinde sürdürebilir: "Bu alışveriş

duraksarsa veya alışveriş içinde olunan gerçekliğin çerçevesi değişir ya da kaybolursa unutmaya ortaya çıkar” (Assman, 2001: 1). Romanda denildiği gibi, “herhangi bir şeyi unutmak için insanın kafasında bir zıtlık oluşturması gerekir, düşünerek yapamazsınız bunu. Düşünceler kaçmaya çalıştığınız yere ve zamana aittir, gidin. Unutmak için, kendinizi olmayan bir yerde düşleyin,” (UB, 230), unutmaya bahçesinde mesela... Bahçede, kökeni göz önünde tutan grupsal belleğe veya bireyin yakın geçmişini göz önünde tutan biyografik hatırlamaya izin verilmez. Yine de bütün bunlar unutmaya birlikte yeni bir başlangıç yapmaya, yeni kimlikler yaratmaya yeterli olacak mıdır?

Bellek ve kimlik ayrılmaz bir biçimde birbirlerine bağlıdır. Assman’a göre “kimlik bir bilinç sorunu, daha doğrusu kişinin kendi hakkında bilinçsizce oluşan algılayışının bilince çıkmasıdır” (2001: 130). “Ben dışardan içeriye doğru oluşur” yani her birey, ait olduğu gruptaki etkileşim ve iletişime katılımı ve grubun kendisini algılayışı oranında bireydir. Kaçınılmaz olarak, grubun biz-kimliği, bireyin ben-kimliğinden önce gelir (Assman, 2001: 131). O halde, kimlik sosyal bir olgudur ve toplum-birey ilişkisi içinde oluşur. Kimlik ve belleğin birbiriyle yakın ilişkisi, hatırlama ve unutmaya doğrudan ilintilidir. Unutmaya ile birlikte bireysel ve toplumsal kimlikten bir şeyler yitirilmiş olur. Latife Tekin’in de romanda alıntılanmış Nietzsche şöyle diyor, unutmaya ve hatırlama ilişkisi için, unutmaya başararak yaşamak olanaksızdır.

(Mutlu bir yaşam için) tarihten kopabilmenin de, tarihsel duyguya sahip olabilmenin de belli dereceleri vardır. Bunların hepsine, yaşamı zedelemeyecek ve onu en sonunda ortadan kaldırmayacak oranlarda muhtacız. Bu bir tek insan için de, bir ulus için de, bir kültür için de böyledir (1984: 210).

Bunun da üretken bir unutmaya iyileştirilebileceğini savunuyor. Nietzsche, tarihle ilgili diğer yazılarında insanlığın tüketici bir tarih ateşine tutulduğunu belirtmiş, tarihin yük olarak algılanmasını sağlayan hatırlama mekanizmalarına (arşivleme, müzeler vs.) karşı çıkmıştır.

Huyssen, toplumsal boyutta bellek konusunu irdelerken, yirminci yüzyılın son dönemlerinde ortaya çıkan “bellek saplantısını” şu şekilde açıklar: “İlerleme ve modernleşme ideolojisinin bariz kriziyle ve bütün bir teleolojik tarih felsefeleri geleneğinin gücünü yitirişiyile” doğrudan alakalıdır (1999: 17). Bir kavram olarak belleğin, “yalnızca tarihçi

için bir malzeme olmaktan çok, edebiyat eleştirmenlerini, tarihçileri ve sosyal bilimcileri” giderek daha çok ilgilendirdiğini ve birbirlerine yaklaştırdığını vurgulayan Huyssen, toplumların zamana tutunma gereksinimini şöyle dile getiriyor: “Yaşamlarımızın alansal ve uzamsal koordinatları netliğini yitirdiği, hatta dünyadaki artan hareketlilik yüzünden çözülmeye uğradığı için, zamana tutunma daha da önemli hale gelmektedir” (1999: 18). Huyssen, “hala geleceğe ilişkin ileri teknoloji hayalleri besliyoruz, ancak bu ileri teknoloji dünyasının düzenlenişinin kendisi, geçmiş ile gelecek, yaşantı ile beklenti, bellek ile gelecek tasarımı gibi kategorileri çağdışı kılma tehdidini getiriyor” diyerek, bir yandan bellek üzerine kurulu teknolojilere, öte yandan toplumsal-kültürel bellek kaygılarına ve ortaya çıkan paradoksal duruma dikkat çekmekte (1999: 20).

Toplumsal ya da bireysel bellekler tazelenirken, hatırlama süreci - geçmişle ilintili olmakla birlikte - şimdiki zamandan etkilenecek yapılan bir çeviridir aslında. Arşivden çağrılan anılar, güncellenir ve o anın duygusal ihtiyaçlarıyla yeniden kurgulanır. Bu kurgulama, bakış açısının ne yöne kaydığıyla, vurgunun nereye konduğuyla alakalı olarak iyileştirici ya da tam tersi olabilir. Latife Tekin şöyle diyor: “Herkes, kendisi için ferahlatıcı bir hayat hikâyesi kurmalı çocukluğuna doğru yola çıkıp, ... Kendisine kurtarıcı bir hikâye kuramayan insanlar için hiçbir şey yapılamaz...” (Özer, 2005: 99). Geçmişin izlerinden kurtulmak imkânsız ise, Tekin’in önerdiği geçmişle barışma yöntemi en mantıklı yol gibi görünüyor. Geçmiş, yaşanılan an ve gelecek, her zaman bir arada ve birbirini etkiler durumda olacaksa, unutmanın fayda etmemesi doğaldır. Jale Parla, bu konuyu romanla ilgili olarak şöyle yorumluyor: “Unutma geçmişi silerek değil, yaşanılan anın ortaya çıkardığı zıtlıkları kabullenme biçiminde gerçekleşecek; anı yaşamak, tüm bu belirsizlikleri tebessümle göğüsleyebilmek demek olacak” (2004: 16).

Anlatılmayan öykülerin, paylaşılmayan deneyimlerin unutma sürecindeki rolü nedir? Leyla Neyzi bu soruya, *Türkiye’de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik* adlı kitabında şöyle yanıt veriyor: “Freud’un uzun süre önce keşfettiği gibi- belleğin hatırlamakla olduğu kadar unutmakla ve sessizlikte gizli olan şiddetle de ilintili olduğunu” vurgulayarak, belleğin unutmak istenileni de çoğu zaman sakladığına işaret ediyor (2004: 20). Psikolojik açıdan insanın hatırlamaktan çok unutmaya meyilli olduğunu söylemek yanlış olmaz. Romanda unutmaya-kaybetme

ilişkisi ilginç bir şekilde açıklanmış:

Unutmak ... bütün bir zamanı unutmakla olanaklıdır. Bir bakışı unutmak istediğimizde, büyük bir yitimi göze almak zorundayız. Ancak böyle bir yitimin neden olacağı yıkımın altından kalkabilirse, insanın yeni bir yaşamı olabilir, ve insan bu yeni yaşamına çok derin bir bilgiyle, kaybın bilgisiyle sahip olur (*UB*, 95).

Romanda, unutmama bahçesinde ortaklaşa sürdürmeye çalıştıkları hayatı onlara sunan kişi Şeref. Şeref'in düşüncesi "kesin bir kopuşla, insanların kendileri için kötü olanı unutmaya gelecekleri, yeni bir ruhla hayata doğacakları bir düşünce bahçesi" kurmak (*UB*, 56). Onun bütün istediği yaşayacağı şeylerin sonradan unutacağı hafiflikte olması. Hatırlama ve unutmama üzerine oldukça düşünmüş olan Şeref, bunların birbirlerinden ayrılmaz olduklarının farkında, şöyle diyor: "Ben anımsamayı unutmaktan ayrı bir şey gibi düşünmüyorum ki, anımsamanın karşıtı değil unutmama, hayır, anımsama unutmaya dayalıdır aslında" ve ekliyor "unutmasak hiçbir şey hatırlamıyor, anımsamıyor olacaktık" (*UB*, 92). Şeref'e göre unutarak derine dalıyor insan: "Geçmiş zaman içinde kimi şeyler olmuş, unuttuğunuz, ... Sonra birden onları unuttuğunuz aklınıza geliyor. Daha sonra da onları unuttuğunuz hatırladığınız" (*UB*, 57). Şeref buna, unutmama yankısı diyor.

Bahçeye gelenlere: "Durulup arınacak olanlar kal[sın], diğerleri terk edip git[sin]" diyor Şeref (*UB*, 59). Ne yazık ki, çoğunluk, terk edip gidenlerde... Tebessüm'ün bahçede kalmayı tercih edenlerde gördüğü ortak özellikler var: "Sözünü oluşturup söyleme imkânı bulamamış, kendi eserlerini yaratıp ortaya çıkaramamış, böyle şeylerin düşünme bile varamamış dilsiz, yenilmiş insanlar" bunlar (*UB*, 204). Tebessüm'e göre burada yaşama istekliliği gösterenlerin, "kimliklerinden sıyrılması," toplumsal oyunu tümüyle reddetmesi gerekiyor (*UB*, 204).

Şeref, "insanların isteyip de gerçekleştiremedikleri ne varsa, burada onların kendilerine bağışlanacağı heyecanıyla gelip, mucize olmayınca gittiklerine inanıyor" (*UB*, 153). Bahçeye gelenler arasında "bıraktıkları mesleklerini, geldikleri yeri, hatta adlarını bile saklayanlar var ama cep telefonları hiç susmuyor. İstemedikleri hayatlarıyla haberleşiyorlar sürekli" (*UB*, 139). Mekân değiştirmek onlar için geçmişten tamamıyla kaçış olmayabiliyor bazen. Bir de onları geri götürmeye çalışanlar var tabii: "Ağlayan anneler, terk edilmiş sevgililer, kimi suskun,

kimi kızgın eski eşlerin, yakın arkadaşların” biri gidip, biri geliyor (UB,165): sorunlardan biri de bu, “geçmişlerini unutmaya gelenleri unutamayanlar” (UB, 167).

Bahçeye gelip de tutunamayanların dışında, orada yaşamayı başaranlardan birkaçı: Ferah, Olgun, Giray, Neslihan, Cavidan Hanım ve Erdem Bey. “Unutmanın ölümle ilgisi olduğuna” inanan, “sihirli sözcüğü [ölüm]” (UB, 4) olan Ferah; kulağında çengelli iğne, dilindeki metal topla “kimseye zarar vermediği halde varlığından sürekli rahatsızlık duyulan” (UB, 217) eski muhasebeci Olgun; gençlik yıllarından beri kuyu fotoğrafları çekmeye meraklı gizemli Giray; bir soru sorulduğunda bütün hayatını anlatmaya hazır Neslihan; aldatılmış olduğunu unutmak isteyen fakat kocasının çıka gelmesiyle anılarına yakalanan Cavidan Hanım; “yaşadığın her an, her yaşadığın an yaşar” (UB, 222) gibi içinden çıkılması zor cümlelerin sahibi felsefeci Erdem Bey...

Kadın-erkek, farklı sosyal yapılardan gelen insanlardan oluşan bu grupta fikir ayrılıkları kaçınılmazdır elbette. Erkekler mağara ve hapisane yaptırmak isterken, kadınlar bir ırmak yatağı açmayı önerirler. Tebessüm bunu şöyle yorumlar: “Bir an aklımdan, erkeklerin kendilerini bir yere kapatmak, kadınların da akıp gitmek istediği düşüncesi geçti”. Ne de olsa “binlerce yıl önce, ‘ölmeden önce bir ırmakta yıkanıp dünyayı unutulalım, öyle gidelim ölüme’ demiş insanlar” (UB, 128).

Unutma bahçesinde, unutma üzerine kurulan ütopya, genel ütopya kavramına ters düşer: Ütopya her ne kadar geleceğe dönük bir proje olsa da, “geçmişten, rüyadan, hayalden alır gücünü, dolayısıyla hatırlama ve hatırlatma üzerine kuruludur” (Ergüden, 2005: 35). Geçmişle şimdiki zaman ya da geçmişle gelecek kaygısı sürekli diyalog halinde olmak zorundadır. Ne de olsa, geçmiş yeniden kuruldukça gelecekte yol alınabilir. Bu yüzdendir ki, küreselleşmenin bir sonucu olan geleceğe odaklı toplumlarda, aksine bir tavırla geçmişe doğru bir dönüş gözlenmektedir. Jan Assman, “yeni başlangıçlar, rönesanslar, restorasyonlar hep geçmişe dönüş, ondan destek alma biçiminde ortaya çıkar” der (2001: 36). Mircea Eliade ise, *Mitlerin Özellikleri* adlı kitabında şöyle demektedir: “önemli olan yaşamın en anlamsız ayrıntılarını bile yeniden anımsamaktır: çünkü insan ancak bu an sayesinde geçmişini ‘tüketmeyi’, ona egemen olmayı, onun şimdi’ye

müdahalesine engel olmayı başarabilir” (2001: 116).

Assman’a göre “unutma, çerçeve değişiminin, yaşam koşulları ve sosyal ilişkilerin tamamen değişmesinin sonucudur” (2001: 221). Unutma bahçesinin hedeflediği de bu değişimin gerçekleşmesidir, ama bahçeye gelen konukların tek tecrübesi unutmanın imkânsız olduğunu anlamaları olur. Unutma rüzgârına kapılıp gelenler burada bir süre yaşadktan sonra “beklemeyi bekler gibi” olup “hiçbir şeye yönelmeyen amansız bir ümitle” dolduklarını hissederler (*UB*, 146). “Bütün istediğim yaşayacağım şeylerin sonradan unutacağım hafiflikte olmasıydı” (*UB*, 54) diyen ve anıların yükünün anı yaşamaya engel olduğuna inanan Şeref’in unuttuğu bir şey var: Geçmişini inkâr, belleği ve dolayısıyla kimliği inkâr demek. Zamanın tuhaf adaletinde “geçmişini anımsamak bugünü unutmamızı” (*UB*, 209) sağlasa da belleği silmek anın tazeliğini yakalamamızı sağlamıyor. Unutma bahçesinin konukları kimliklerini arkalarında bırakıp geldikleri bu “denizler içindeki durmuş zaman ülkesinde” (*UB*, 262) belleklerini unutmalara ve yeniden kurgulanan hatırlamalarla tazeleyip kendilerine yeni öz yaşam öyküleri yazmayı hayal ediyorlar. Oysaki yitirilecek yaşam hikâyelerinin kaygısıyla bilinçdışı, bütün unutmalara direniyor. Roman anlatıcısı Tebessüm’ün dediği gibi “unutamayacağınız bir şey görüp unutmak isterseniz” işte o zaman “bir hikâye başlıyor” (*UB*, 18).

Kaynaklar

- Assman, J. 2001. *Kültürel Bellek*. (çev.) Ayşe Tekin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Eliade, M. 2001. *Mitlerin Özellikleri*. (çev.) Sema Rifat. İstanbul: Om Yayınevi.
- Ergüden, I. 2005. Unutma Bahçesi'nin Unutturamadıkları. *Virgül*, 80, 35- 36.
- Gürbilek, N. 2004. *Ev Ödevi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Huysen, A. 1999. *Alacakaranlık Anıları: Bellek Yitimi Kültüründe Zamanı Belirlemek*. (çev.) Kemal Atakay, İstanbul: Metis Yayınları.
- Neyzi, L. 2004. "Ben Kimim?": *Türkiye'de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik*. İstanbul: İletişim Yayıncılık A. Ş.
- Nietzsche, F. 1984. Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Zararı Üzerine. D. Özlem (haz.) içinde, *Tarih Felsefesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
- Özer, P. 2005. *Latife Tekin Kitabı*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Parla, J. 2004. Bu Bahçede Her Şey Unutulur Mu? *Radikal Kitap Eki*: 188, 14- 16.
- Tekin, L. 2004. *Unutma Bahçesi*. İstanbul: Everest Yayınları.